

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.204.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 9301 Pani Posłanki Małgorzaty Pępek w sprawie tzw. pułapki rentowej dla osób z niepełnosprawnościami, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Celem świadczeń przyznawanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zapewnienie środków utrzymania osobom ubezpieczonym, które nie mogą kontynuować pracy zarobkowej z przyczyn naturalnych (tj. po osiągnięciu wieku emerytalnego) lub w wyniku utraty zdolności do pracy z powodu stanu zdrowia. Przepisy ustawy, gwarantując prawo do świadczeń w przypadku wystąpienia zdarzeń uniemożliwiających lub utrudniających ubezpieczonemu kontynuowanie pracy zarobkowej, nie eliminują jednocześnie możliwości podejmowania przez emerytów i rencistów zatrudnienia. Prawo do swobodnie wybranej pracy zostało zagwarantowane m.in. w art. 65 ust. 1 Konstytucji RP oraz w art. 10 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

Renta z tytułu niezdolności do pracy jest świadczeniem zabezpieczającym przed skutkami częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy, spowodowanej naruszeniem sprawności organizmu, powstałej przed osiągnięciem wieku emerytalnego. W przypadku niezdolności do pracy z powodu stanu zdrowia, po spełnieniu określonych warunków (do których należą m.in. określony staż ubezpieczeniowy oraz data powstania niezdolności do pracy), osobie ubezpieczonej przysługuje renta z tytułu niezdolności do pracy, mająca zapewnić świadczeniobiorcy środki finansowe, zastępujące niemożliwy do osiągnięcia z powodu stanu zdrowia dochód z pracy.

Niezdolną do pracy w rozumieniu przywołanej ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej w wyniku naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje jej odzyskania po przekwalifikowaniu. Tak precyzyjne sformułowanie wynika m.in. z potrzeby odróżnienia niezdolności do pracy (art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) od tzw. czasowej niezdolności do pracy, której stwierdzenie jest przesłanką do przyznania wynagrodzenia z tytułu niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego oraz świadczenia rehabilitacyjnego (art. 92 Kodeksu pracy, art. 6-10 oraz art. 18 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa).

Renta socjalna to rodzaj pomocy finansowej państwa skierowanej do osób, które w młodym wieku doznały naruszenia sprawności organizmu i tym samym, ze względu na całkowitą niezdolność do pracy, utraciły szansę na samodzielne zarabkowanie.

Polskie prawo nie wyklucza możliwości wypłacania renty osobie, która pracuje zarobkowo w celu poprawy swojej sytuacji materialnej. Aktywność zawodowa jest istotnym elementem

rehabilitacji i integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami, a ich zatrudnienie w Polsce rośnie. Wzrost udziału osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy najlepiej obrazują wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Ich porównanie między 2007 a 2023 rokiem pokazuje stały pozytywny trend: zauważalnie rośnie zarówno współczynnik aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami, jak również wskaźnik zatrudnienia. W IV kw. 2007 r. współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym w obrębie tej grupy wynosił 23,8%, a wskaźnik zatrudnienia 20,2%. W III kw. 2024 r. współczynnik aktywności zawodowej wynosił już 34,1%, a wskaźnik zatrudnienia 32,8%. Maleje również stopa bezrobocia wśród osób z niepełnosprawnościami w wieku produkcyjnym. W omawianym okresie odnotowano spadek z 15,0% (IV kw. 2007) do 3,7% (III kw. 2024). Celem Kierownictwa Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej jest zabezpieczenie dalszego wzrostu wskaźnika zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami oraz spadku stopy bezrobocia w obrębie tej grupy.

W polskim ustawodawstwie przyjęto rozwiązanie kompromisowe, umożliwiające łączenie przychodów z pracy z prawem do pobierania świadczenia zarówno rentowego (renty z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy), jak i emerytalnego (tzw. wcześniejszej emerytury), wprowadzając w tym zakresie pewne ograniczenia. Osiąganie przychodów z pracy zarobkowej przez rencistę lub emeryta może zatem powodować zmniejszenie lub zawieszenie wypłaty świadczenia. Zasada ta nie jest stosowana wobec emerytów, którzy osiągnęli powszechny wiek emerytalny (60 lat dla kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn).

Prawo do świadczeń emerytalno-rentowych ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (od 1 marca 2025 r. 11020,40 zł). W razie osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (od 1 marca 2025 r. 5934,10 zł), jednak nieprzekraczającej 130% tej kwoty (od 1 marca 2025 r. 11020,40 zł), świadczenie ulega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą niż kwota maksymalnego zmniejszenia, którą stanowi odpowiednio zwaloryzowana tzw. część socjalna emerytury lub renty (od 1 marca 2025 r. w przypadku emerytury lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy jest to 939,61 zł, a w przypadku renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy 704,75 zł).

Należy zwrócić uwagę, że limity zarobków powodujące ograniczenie lub zawieszenie wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych są stosunkowo wysokie i uaktualniane kwartalnie, wraz ze zmianą przeciętnego wynagrodzenia. Według danych od 1 marca 2025 r. próg zawieszenia świadczenia wynosi 586,5% minimalnej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i 354,5% przeciętnej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, zaś próg zmniejszenia świadczenia odpowiednio 315,8% i 190,9%.

Organ rentowy dokonuje rozliczenia prawa do wypłaty świadczenia systemem miesięcznym albo rocznym, w zależności od tego, który z nich jest dla rencisty korzystniejszy. Przykładowo, osoba w marcu 2025 r. pobierająca rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w wysokości przeciętnej (3108,89 zł) i zarabiająca 11000 zł, przy rozliczeniu miesięcznym, otrzymałaby rentę zmniejszoną o 939,61 zł, co oznacza, że jej przychody za marzec wyniosłyby 13169,28 zł.

Obowiązujące od 1 stycznia 2022 r. przepisy w zakresie zmniejszenia i zawieszenia renty socjalnej w sytuacji osiągnięcia przychodów są analogiczne jak w przypadku osób uprawnionych do renty z tytułu niezdolności do pracy lub wcześniejszej emerytury.

Zniesienie limitów zawieszania i zmniejszania rent z tytułu niezdolności do pracy i rent socjalnych spowodowałoby szacunkowy roczny wzrost wydatków wynoszący 155,5 mln zł (po stronie Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i ewentualnej dotacji z budżetu państwa, która uzupełnia jego deficyt byłoby to 112,9 mln zł, a po stronie Funduszu Solidarnościowego oraz budżetu państwa, z którego finansowana jest renta socjalna 42,6 mln zł) przy założeniu utrzymania się poziomu liczby świadczeń zmniejszonych lub zawieszonych z lat 2023-2024.

Wspieranie aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami jest ważnym elementem kształtowania rynku pracy. Praca zawodowa dla przedstawicielek i przedstawicieli tej grupy jest nie tylko źródłem dochodów, ale również formą terapii i aktywizacji społecznej. Ze względu na fakt, że osoby z niepełnosprawnością mogą spotkać się z wieloma barierami uniemożliwiającymi im wejście na rynek pracy, pracownikom posiadającym orzeczenie o stopniu niepełnosprawności przysługują dodatkowe uprawnienia wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Ocena celowości dalszego obowiązywania progów zawieszenia i zmniejszenia świadczenia zależy od możliwości realizowania tą drogą celów, którym zniesienie tego rozwiązania ma służyć (zwiększenie skali aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnością), spójności zmian w tym zakresie z zasadami prawa zabezpieczenia społecznego (konieczność pogodzenia zniesienia progów zawieszenia i zmniejszenia świadczenia z funkcją świadczeń z tytułu niezdolności do pracy), kosztów takich zmian (155 mln zł) oraz ich możliwych następstw, a także ocen formułowanych według kryteriów sprawiedliwościowych zarówno przez osoby uprawnione do świadczeń z tytułu niezdolności do pracy, jak i pozostałych ubezpieczonych i świadczeniobiorców.

Przedstawione zagadnienia należy traktować w sposób szczególny, określony ich społeczną wagą. Wszelkie ewentualne zmiany winny zostać poprzedzone kompleksowymi analizami prawnymi, ekonomicznymi i społecznymi, dotyczącymi oceny celowości dalszego obowiązywania progów zawieszenia i zmniejszenia świadczenia w odniesieniu do świadczeń z tytułu niezdolności do pracy oraz możliwych konsekwencji zniesienia tych konstrukcji. O projektowanych w tym zakresie zmianach poinformuję Panią Posłankę odrębnym pismem. Trzeba podkreślić, że z powodu kosztów projektowanych zmian niezbędne będzie również uzyskanie pozytywnego stanowiska Ministra Finansów.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/